

Uzaktan eğitim araştırmaları üzerine kesitsel bir alan yazın incelemesi*

Arş. Gör. Tülay DARGUT^a
Arş. Gör. Fulya TORUN^b
Prof. Dr. Mukaddes ERDEM^c

^a Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü, Çanakkale, Türkiye.

^b Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü, Aydın, Türkiye.

^c Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü, Ankara, Türkiye.

* Bu makale, 3. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu kapsamında “Uzaktan Eğitimde Sosyal Ağ, İçerik Yönetim Sistemi (İYS), Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS) Ve Kitlese Açık Çevrim İçi Kursların (MOOCs) Öğrenme Kuramları Bağlamında Kullanımı” adı ile sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Özet

Bu çalışmanın amacı, sosyal ağ, içerik yönetim sistemi, öğrenme yönetim sistemi ve kitlese açık çevrimiçi kurs (MOOC) gibi farklı amaçlarla ve geniş kapsamlı kullanılan ortamlar ile gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin araştırmalarda hangi öğrenme kuramlarının temel alındığını incelemek, yorumlamak ve bu konuda öneriler sunmaktır. Bu doğrultuda Web of Science veritabanında son beş yıl (2010-2015) kapsama alınarak bir tarama yapılmıştır. Uzaktan eğitimde sosyal ağ, içerik yönetim sistemi, öğrenme yönetim sistemi ve kitlese açık çevrimiçi kurslar (MOOCs) ile ilgili toplam 88 makale incelenmiştir. Bu makalelerden yalnızca 7 tanesinde öğrenme kuramları temel alınarak araştırma yapıldığı görülmüştür. Analizler ve bunlara bağlı öneriler çalışma kapsamında sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan eğitim, sosyal ağ, içerik yönetim sistemi, öğrenme yönetim sistemi, kitlese açık çevrimiçi kurs, öğrenme kuramları.

Abstract

The aim of this research is to investigate that which learning theories grounded on distance education processes carried by the environments as social web, content management systems, learning management systems and massive online open courses with separate purposes and wide extents; to explicate and offer suggestions about this subject. Accordingly, the researches made in last five years (2010-2015) which belongs to Web of Science database were analyzed. Totally 88 articles about distance education with social web, content management systems, learning management systems and massive online open courses were investigated. From these articles it is seen that only seven of them were grounded their investigation on learning theories. The findings and the suggestions belonged to these findings are presented in the content of this research.

Keywords: Distance education, social web, content management systems, learning management systems, massive online open courses, learning theories.

Kaynak Gösterme

Dargut, T., Torun, F. ve Erdem, M. (2016). Uzaktan Eğitim Araştırmaları Üzerine Kesitsel Bir Alan Yazın İncelemesi *AUAd*, 2(1), 71-93.

Giriş

Yer ve zaman sınırlılıklarını ortadan kaldıran uzaktan eğitim günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte daha fazla tercih edilen bir eğitim sistemi haline gelmektedir. Gülnar (2008), en belirgin üç özelliğini vurgulayarak uzaktan eğitimi, bilgi kaynaklarına ulaşmada ve ulaştırmada etkin bir yöntemin izlendiği, teknolojiden en iyi şekilde yararlandığı ve öğrenen ile öğretmenin yer ve zaman olarak bağımsız olduğu bir eğitim sistemi olarak tanımlamıştır. Tanımından da anlaşılacağı üzere uzaktan eğitim ve teknolojinin birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Dolayısıyla teknolojideki iyileşmenin uzaktan eğitimin yaygınlaşmasındaki en önemli faktör olduğu söylenebilir. Ancak uzaktan eğitimde kritik olan sadece gelişmiş teknolojik olanaklar değil, bu teknolojilerin uygun ve planlı bir şekilde kullanılarak kalitenin artırılmasıdır. Moore ve Kearsley (2012) de bu bağlamda uzaktan eğitimi, öğretene ve öğrenenin farklı yerlerde olduğu ve teknoloji ile iletişim kurularak özel bir kurum tarafından planlı bir şekilde tasarlanan öğrenme ve öğretme süreci olarak tanımlamıştır. Uzaktan eğitimin tarihsel gelişim sürecine bakıldığında mektupla öğretim ile başladığı, tek yönlü radyo ve televizyon dönemi, çift yönlü radyo ve televizyon dönemi, uydu ve modern teknolojiler dönemi olarak devam ettiği görülmektedir (İşman, 2008). Bunun yanı sıra günümüz teknolojilerinin eş zamanlı ya da eş zamansız öğrenme ağları oluşturmaya olanak tanınması da teknolojinin uzaktan eğitime kattığı önemli bir üstünlük olarak görülebilir (Beldarrain, 2006). Böylece giderek yaygınlaşan uzaktan eğitimi, farklı model ve platformlarda yürütmenin yollarını aramak önemli bir çalışma alanı haline gelmiştir. Sosyal Ağlar, İçerik Yönetim Sistemleri, Öğrenme Yönetim Sistemleri, Kitlesel Açık Çevrimiçi Kurslar (MOOCs) ve daha birçok model ya da platform. Bu çalışmada uzaktan eğitim bu modellere ilişkin araştırmalar çerçevesinde ele alınacak ve analiz edilecektir.

Çalışma, 3. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu'nda “Uzaktan Eğitimde Sosyal Ağ, İçerik Yönetim Sistemi (İYS), Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS) ve Kitlesel Açık Çevrimiçi Kursların (MOOCs) Öğrenme Kuramları Bağlamında Kullanımı” başlığıyla sunulan bildirinin genişletilmiş halidir. Bu alandaki uygulayıcılara yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Öğrenme Kuramları ve Uzaktan Eğitimde Kullanılan

Çevrimiçi Araçlara Yönelik Kuramsal Çerçeve

Bir konu alanına ilişkin araştırmaların o alandaki süreçleri yönlendirici veriler sağladığı, dolayısıyla bir alanın gelişme çizgisinin alanda yapılan çalışmaların incelenmesi yoluyla kestirilebileceği düşünülmektedir. Çalışmada ele alınan uzaktan eğitim platformlarından en yeni ancak en yaygın olarak kullanılanı diyebileceğimiz sosyal ağlar, kullanıcılara, resim, video, içerik, kişisel bilgi gibi paylaşım olanakları sunarak iletişim kurma, eğlenme ya da öğrenme gibi farklı amaçlara hizmet eden ortamlar olarak tanımlanabilir (Akkoyunlu, Dağhan ve Erdem, 2015). Özüde uzaktan eğitim amacıyla geliştirilmemiş olan ancak internet kullanıcılarına çok cazip gelmesi ve hızla yaygınlaşması nedeniyle uzaktan eğitim amaçlı kullanımı konusunda yeni yollar aranan sosyal ağ siteleri; öğrenme amaçlı kullanıldığında öğrenenlere, bir konu hakkında bilgi alma ya da verme, kendi fikirlerini paylaşma, öğrenme ağındaki arkadaşlarından anında geri bildirim alabilme gibi olanaklar sunmaktadır (Wheeler, Yeomans ve Wheeler, 2008). Khan ve Bakhsh (2015) da sosyal ağ sitelerinden Facebook'u e-öğrenmeye destek amaçlı kullandıkları çalışmada, hem öğrencilerin hem de fakültenin motivasyonlarının arttığını hem de öğrenciler ve fakülte arasındaki çevrimiçi tartışmaların ve etkileşimin geliştiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu motivasyon ve etkileşim de, özellikle öğrenenlerin birbirlerinden ve eğitimcilerinden uzak oldukları e-öğrenme bağlamında öğrenme ve öğretme sürecini kolaylaştırabilir. Yapılan çalışmalar genel olarak öğrenenlerin, öğrenme amaçlı kullanılan sosyal ağ ortamlarını eğlenceli bulduklarını ve bu sürece katılmaktan memnun olduklarını göstermektedir (Veletsianos ve Navarrete, 2012; Meishar-Tal, Kurtz ve Pieterse, 2012; Wang, Woo, Quek, Yang ve Liu, 2012). Öğrenenlerin bu ortamlara ilişkin algılarına bakıldığında, sosyal ağ ortamlarında öğrenmenin oldukça yoğun ve işbirlikli gerçekleştiğini ifade etmektedirler. Özellikle karşılıklı desteğe olanak sağlaması, sosyalliği güçlendirmesi ve işbirlikli öğrenme süreçlerini destekleyen etmenlere sahip olması bakımından sosyal ağ ortamlarının önemini vurgulamaktadırlar. Ayrıca bu ortamların öğrenenleri, kendilerini ifade etmelerine ilişkin cesaretlendirdiği görülmektedir (Meishar-Tal, Kurtz ve Pieterse, 2012).

Uzaktan eğitimde kullanılan teknolojilerden bir diğeri de içerik yönetim sistemleridir (İYS). İçerik yönetim sistemleri (İYS) dosya yükleme, ödev teslim etme, tartışma forumları ya da takvim girişleri ve olayları sıralama gibi olanaklar sunarak öğrenme ve öğretme etkinliklerini destekleyen bir ortam olarak tanımlanabilir (Deng ve Tavares, 2013). İçerik

yönetim sistemleri, öğrenenlere düşük seviyede işbirliği olanağı sağlar. Bu sistemler, öncelikli olarak eğitsel içeriği yayınlama ve tüketme amacıyla oluşturulmuştur ve genellikle tartışma forumları, sohbet sistemleri gibi basit düzeyde işbirliği olanakları sağlar (Brooks, Panesar ve Greer, 2006). İYS'lere benzer yapılar olan öğrenme yönetim sistemleri (ÖYS) ise öğrenenlerin çeşitli öğrenme etkinliklerini gerçekleştirebilmeleri için öğrenme görevlerinin, materyallerin yer aldığı, bunun yanı sıra öğrenenlerin birbirleriyle ve öğretilerle etkileşim kurabilecekleri tartışma ortamlarının bulunduğu araçlar olarak ifade edilebilir (Schoonenboom, 2014). Ayrıca öğrenme yönetim sistemleri, içerik yönetim sistemlerinden farklı olarak bir öğrenme sürecindeki derse kayıt olma, öğrenenin performansını takip etme gibi öğrenme sürecinin tüm yönetsel işlevlerini de kapsamaktadır (Çelik, 2011). Dolayısıyla öğrenme yönetim sistemleri tam anlamıyla bir e-öğrenme sürecini yürütmede yeterli olabilirken içerik yönetim sistemleri daha çok yüz yüze eğitime ya da uzaktan eğitime destek amaçlı kullanılan ortamlar olarak tanımlanabilir (Carliner, 2005).

Uzaktan eğitimde kullanımı giderek yaygınlaşan bir diğer teknoloji de MOOC (Kitleli Açık Çevrimiçi Kurs)'lardır. İlk olarak 2008 yılında Stephen Downes ve George Siemens tarafından ortaya atılan MOOC (Kitleli Açık Çevrim İçi Kurs) kavramı başlangıçta akranlar arasında gerçekleştirilen bir öğrenme modeline dayandırılmıştır. Fakat daha sonra 2011 yılında profesörler tarafından geliştirilen eğitim videolarını kapsayan ve herkese açık olan web kaynakları olarak gündeme gelmiştir (Baturay, 2014). MOOC'larda tartışma forumu ya da ödevler gibi etkinliklerin yanı sıra video etkileşimleri sunulmaktadır (Vu, Pattison ve Robins, 2015). Dolayısıyla MOOC'lar çoğunlukla 10-15 dakikalık videoları, bireysel ya da grup olarak çeşitli öğrenme görevlerini kapsayan ve herkesin her yerden erişebileceği ortamlar olarak tanımlanabilir (Abeer ve Miri, 2014). Bu bağlamda sözü geçen teknolojilerin etkileşim, görsel-işitsel içerik yükleme, ödev paylaşımı vb. öğrenme etkinliklerine olanak verebilecek ortamlar olduğu söylenebilir. Ancak bu ortamların eğitim süreçleri ile bütünleştirilebilmesi için etkili öğrenmeyi sağlayacak bir şekilde, kullanıcıya uygun olarak tasarlanması önemlidir. Bu da ancak öğrenme kuramlarından destek alınarak yapılabilir.

Kuramlar diğer alanlarda olduğu gibi eğitimde de, genelde alanı daha iyi anlama ve açıklamanın özelde ise daha doğru ve derinlemesine öğrenme ve öğretme sağlayabilmenin yollarına ilişkin sistematik bir bilgi yapısı sunarlar (Sackney ve Mergel, 2007). Bu sistematik bilgi yapısının tüm öğrenme öğretme süreçlerinin düzenlenmesinde referans olması beklenir.

Eğer öğrenme amaçlı düzenlenmişlerse sosyal ağ, içerik yönetim sistemi, öğrenme yönetim sistemi ya da kitlesel açık çevrimiçi kurs gibi e-öğrenme ortamları da bu çerçevede öğrenme öğretme kuramlarının açıklamalarını dikkate almak durumundadır. Dabbagh (2005) da bu durumu destekleyecek şekilde e-öğrenme ortamlarının etkili olabilmesi için öğretim tasarımcılarının, öğretim tasarımının altında yatan kuramsal temellere hakim ve kuram ile uygulama arasında ilişki kurabilme becerisine sahip olmaları gerektiğine vurgu yapmıştır. Öğretim tasarımcılarına yol gösterecek öğrenme kuramları temel olarak, davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı olmak üzere üç kuram altında toplanmaktadır.

Davranışçı kuramlar, öğrenme sürecinde kişilere dışarıdan verilen bir etki ve bunun sonucundaki tepkiye odaklanır (Sackney ve Mergel, 2007). Öğrenmeyi çevresel faktörlere bağlarlar ve zihinsel süreçleri öğrenme üzerinde etkili görmezler. Öğrenmede öğrenen tepkilerinin tekrarının önemini vurgularlar. Motivasyon davranışın oranında ve miktarındaki artış ile ilişkilendirilir ve içsel faktörler motivasyonda önemli görülmez (Shunk, 2012). Bilişsel kuramlar ise, insan beyninin dünyayı anlamlandırmadaki etkin işlevlerine vurgu yapmaktadır (Sackney ve Mergel, 2007). Davranışçı yaklaşımın öğrenmeyi uyarıcı tepki bağı ile açıklamasına karşı çıkan Miller ve Bruner gibi araştırmacılar bilişsel psikoloji kavramı üzerinde durmaktadırlar (Yüksel, 2014). Bilişsel kuramlarda bilgi işlem modeli önemlidir ve zihinsel süreçler bu model ile açıklanır. Bilgi işlem modeli; bilginin bir dizi aşamalı işlem yaparak işlendiğini savunur ve dikkat, algı, depolama, bilgiyi geri getirme ve nörobilim üzerine odaklanır (Yüksel, 2014; Shunk, 2012). Öğrenmenin bilişsel yönü ise öğrencileri problemlere etkin katılan, önerilen fikirleri yansıtan ve akranları ile öğreticiye yönelik uygun kavramlar oluşturan katılımcılar olarak görür (Fouser, 2010). Yapılandırmacı kuram ise bilginin, dış dünyadan gelmek yerine kişiler tarafından yaratıldığını ve yapılandırıldığını savunmaktadır (Sackney ve Mergel, 2007). Özellikle Piaget ve Vygotsky'nin kuramları gibi bireylerin gelişimlerine yönelik çalışmalar ile gelişen yapılandırmacı öğrenme anlayışı bilginin öğrenenlerin içsel süreçlerinde şekillendiğini; öğretim ve öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin düşünceleri ile deneyimleneceğini, böylelikle de yeni bilgiyi inşa edeceklerini savunur (Shunk, 2012). Yapılandırmacılık; davranışçı kuramın ve bilgi işleme kuramlarının öğrenmeyi nesnel olarak düzenledikleri görüşlere karşı çıkar (Tüfekçi-Aslim, 2014). Yapılandırmacı öğrenme etkinlikleri etkileşimli, bağlama dayalı, probleme dayalı, sosyal, anlamlı, yaşama dönük, araştırmaya dayalı, sorgulamaya dayalı ve özgün olmalıdır (Tüfekçi-Aslim, 2014). Bu bağlamda yapılandırmacılık modern eğitimde önemli ve harekete geçirici bir öğretim kuramı olarak ele alınabilir (Baviskar, Hartle ve Whitney, 2009).

Yeni teknolojiler sağladıkları kolaylıklar ile öğrenme ve öğretim uygulamalarını şekillendirirler (Chang ve diğerleri, 2015). Uzaktan eğitimin bunun en güçlü örneği olduğu söylenebilir. Öte yandan etkili uzaktan eğitim uygulamaları için öğrenme ve öğretme kuramlarının iyi bilinmesi ve öğretim tasarım süreçlerinde dikkate alınması gerekir. Ayrıca bir konu alanına ilişkin araştırmaların o alandaki süreçleri yönlendirici veriler sağladığı, dolayısıyla bir alanın gelişme çizgisinin alanda yapılan çalışmaların incelenmesi yoluyla kestirilebileceği düşünülmektedir.

Bu düşüncelerden hareketle bu çalışmada; sosyal ağ, içerik yönetim sistemi ya da kitlesel açık çevrimiçi kurslara dayalı gerçekleştirilen uzaktan eğitim araştırmaları özellikle dayandıkları öğrenme kuramları temele alınarak incelenmiştir.

Yöntem

Bu çalışmada analitik araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Aşağıda sırasıyla sunulan araştırmanın temel problemine ve alt problemlerine yanıt aranmıştır.

Temel Problem

Teknolojilerin eğitim amaçlı kullanım süreçlerinde öğrenme kuramları ne derece dikkate alınmaktadır?

Alt Problemler

1. Uzaktan eğitimde sosyal ağların kullanım sürecinde hangi öğrenme kuramları temel alınmıştır ve bu doğrultuda nasıl sonuçlar elde edilmiştir?
2. Uzaktan eğitimde içerik yönetim sistemlerinin kullanım süreçlerinde hangi öğrenme kuramları temel alınmıştır ve bu doğrultuda nasıl sonuçlar elde edilmiştir?
3. Uzaktan eğitimde öğrenme yönetim sistemlerinin kullanım süreçlerinde hangi öğrenme kuramları temel alınmıştır ve bu doğrultuda nasıl sonuçlar elde edilmiştir?
4. Uzaktan eğitimde kitlesel açık çevrimiçi kursların kullanım süreçlerinde hangi öğrenme kuramları temel alınmıştır ve bu doğrultuda nasıl sonuçlar elde edilmiştir?

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın amacına yönelik olarak Web of Science veritabanında uzaktan eğitim kapsamındaki sosyal ağ, içerik yönetim sistemleri, öğrenme yönetim sistemleri ve kitlesel açık çevrimiçi kurslar ile ilgili makaleler son beş yıl (2010-2015) göz önüne alınarak

incelenmiştir. Araştırmacılar tarafından belirlenen anahtar kelimeler ile makale taramaları gerçekleştirilmiş ve Tablo 1'deki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 1	
<i>Web Of Science'ta Taranan Makaleler</i>	
Anahtar Kelimeler	Makale Sayıları
Sosyal Ağ	
Distance education + social network Distance learning + social network Distance education + social media Distance learning + social media	25
İçerik Yönetim Sistemi	
Distance education + content management system Distance learning + content management system Content management system	24
Öğrenme Yönetim Sistemi	
Learning Management Systems	23
Kitlese Açık Çevrimiçi Kurslar	
Distance education + mooc Distance learning + mooc	16
Toplam	88

Web of Science veritabanından erişilen 88 araştırma makalesi bir öğrenme kuramına dayalı olup olmama açısından incelenmiş; araştırmaların yalnızca 7'sinde öğrenme kuramlarının temele alındığı görülmüştür. Sözkonusu 7 araştırmaya ilişkin incelemeler bulgularda verilmiştir.

Bulgular

Web of Science veritabanından erişilen ve bir öğrenme kuramına dayalı olarak gerçekleştirildiği saptanan 7 araştırma makalesi Tablo 2'de görüldüğü şekilde kodlanmıştır.

Tablo 2	
<i>İncelenen Makaleler ve Kodları</i>	
M01	Baxter, J. A., and Haycock, J. (2014). Roles and student identities in online large course forums: Implications for practice. <i>The International Review of Research in Open and Distributed Learning</i> , 15(1), 20-40.
M02	Poellhuber, B., Anderson, T., and Roy, N. (2011). Distance students' readiness for social media and collaboration. <i>The International Review of Research in Open and Distributed Learning</i> , 12(6), 102-125.
M03	Muuro, M. E., Wagacha, W. P., Kihoro, J., and Oboko, R. (2014). Students' perceived challenges in an online collaborative learning environment: A case of higher learning institutions in Nairobi, Kenya. <i>The International Review of Research in Open and Distributed Learning</i> , 15(6), 132-161.
M04	Minder, S., Notari, M., Schmitz, F., Hofer, R., and Woermann, U. (2012). Computer Generated Voice-Over in a Medical E-Learning Application: The Impact on Factual Learning Outcome. <i>Journal of Universal Computer Science</i> , 18(3), 314-326.
M05	McCarthy, J. E., Grabill, J. T., Hart-Davidson, W., and McLeod, M. (2011). Content management in the workplace: Community, context, and a new way to organize writing. <i>Journal of Business and Technical Communication</i> , 25(4), 367-395.
M06	Thoms, B., and Eryilmaz, E. (2014). How media choice affects learner interactions in distance learning classes. <i>Computers and Education</i> , 75, 112-126.
M07	Hernández-Carranza, E. E., Romero-Corella, S. I., and Ramírez-Montoya, M. S. (2015). Evaluation of Digital Didactic Skills in Massive Open Online Courses: a Contribution to the Latin American Movement/Evaluación de competencias digitales didácticas en cursos masivos abiertos: Contribución al movimiento latinoamericano. <i>Comunicar</i> , 22(44), 81.

Tablo 2’de belirtildiği gibi kodlanan makaleler çalışmanın sonraki bölümlerinde kodları ile ele alınacaktır. Makaleler, dayandıkları kuramlara göre Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3				
<i>Öğrenme Kuramlarına Dayalı Makaleler</i>				
	Sosyal Ağ	İçerik Yönetim Sistemi	Kitlesel Açık Çevrimiçi Kurs	Toplam
Yapılandırmacılık Kuramı	M02, M03,M06	M05	M01	5
Bilişsel Yük Kuramı		M04		1
Bağlılık Kuramı	M06			1
Sosyal Bulunuşluk Kuramı	M06			1
Bağlantıcılık Kuramı			M07	1
Toplam	3	2	2	

Tablo 3'te belirtildiği gibi incelenen makalelerden 5 tanesinin yapılandırmacılık kuramını, 1 tanesinin bilişsel yük kuramını, 1 tanesinin bağlılık kuramını, 1 tanesinin sosyal bulunuşluk kuramını, 1 tanesinin de bağlantıcılık kuramını temel aldığı görülmektedir. Yapılandırmacılık kuramını temel alarak bir uzaktan eğitim süreci geliştiren çalışmalardan 3 tanesinin sosyal ağları, 1 tanesinin içerik yönetim sistemini ve 1 tanesinin de kitlesel açık çevrimiçi kursları kullandığı anlaşılmaktadır. Diğer çalışmalara bakıldığında ise içerik yönetim sisteminin kullanıldığı çalışmada bilişsel yük kuramının, kitlesel açık çevrimiçi kursların kullanıldığı çalışmada bağlantıcılık kuramının ve sosyal ağların kullanıldığı diğer iki çalışmada da bağlılık kuramı ile sosyal bulunuşluk kuramının temel alındığı görülmektedir.

İlgili makaleler incelendiğinde araştırmaların katılımcılarının en çok üniversite öğrencilerinden oluştuğu ve bunun doğal bir getirisi olarak dahil olan kurumların üniversiteler olduğu görülmektedir (Tablo 4). Bunların yanı sıra bir araştırmada katılımcıların öğretmenlerden oluştuğu (M07), başka bir araştırmada da bir kurumda çalışmakta olan yazarlardan oluştuğu (M05) görülmektedir.

Tablo 4	
<i>Katılımcılar ve Sayıları</i>	
Katılımcılar	Sayılar
Katılımcı Bireyler	
Üniversite öğrencileri	7768
Öğretmen	58
Yazar	10
Toplam	7836
Katılımcı Kurumlar	
Uzaktan eğitim enstitüsü	4
Devlet üniversitesi	2
Özel üniversite	2
Bir kurumun idari ofisi	1
Toplam	9

Tablo 5'te ilgili araştırmalarda uygulanan yöntemler incelendiğinde 4 çalışmada nicel, 2 çalışmada karma ve 1 çalışmada nitel yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. İlgili yöntemlere bağlı olarak kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde karma yöntemde en çok görüşmenin, nicel yöntemde ise en çok anketin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmaların geneline bakıldığında benzer olarak en çok anketin (4 araştırmada) ve görüşmenin (3

araştırmada); takip eden sırada ise gözlemin (2 araştırmada) ve doküman analizinin (2 araştırmada) kullanıldığı görülmektedir.

Yöntemler ve Veri Toplama Araçları		Sayılar
Karma		
Görüşme		2
Gözlem		1
Anket		1
Log analizi		1
Doküman analizi		1
Nicel		
Anket		3
Ölçek		1
Öntest-Sontest		1
Sosya ağ analizi		1
Nitel		
Gözlem		1
Görüşme		1
Doküman analizi		1

Yapılan araştırmaların amaçları Tablo 6'da genel çerçeveleri açısından sunulmaktadır.

Tablo 6	
<i>Araştırmaların Amaçları</i>	
Kod	Amaç
M01	Çevrimiçi ders forumlarındaki öğrenen rollerinin belirlenmesi
M02	Uzaktan eğitim öğrenenlerinin sosyal medyaya ve öğrenme süreçlerinde işbirliğine yönelik hazır bulunuşluklarının incelenmesi
M03	Öğrenenlerin çevrimiçi öğrenme ortamlarına yönelik algıladıkları zorlukların belirlenmesi
M04	Profesyonel bir anlatıcının dış ses olarak kullanımının öğrenme çıktıları ve kabul üzerine etkisi ile dış sesle beraber kullanılan resmin mobil ve masaüstü ya da dizüstü bilgisayarda kullanımı arasındaki farkların incelenmesi
M05	Bir kurumda içerik yönetim sistemi kullanımının, bu kurumdaki yazma ve çalışma uygulamalarını nasıl etkileyeceğinin belirlenmesi
M06	Sosyal yazılım öğelerinin, uzaktan öğrenenler için öğrenmeyi ve ders topluluğunu yüksek seviyelere getirecek etkileşimi daha çok artırabilmesi için nasıl geliştirileceğini ortaya koyma
M07	Öğretmenlerin açık eğitsel kaynakları nasıl kullandıklarının ve açık eğitim hareketi aşamaları boyunca nasıl şekillendirdiklerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi

Yapılan araştırmaların sonuçları detaylı olarak incelenmiş, Tablo 7'da ise incelenen makalelerin dayandırıldıkları öğrenme kuramları ve kullandıkları teknolojiler göz önünde bulundurularak akademik başarı, etkileşim, gelişim, ilgi, dikkat, motivasyon değişkenleri açısından incelenmiştir.

Tablo 7

Araştırma Bulgularının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

	Teknoloji	Akademik Başarı, Etkileşim, Gelişim	İlgi, Dikkat, Motivasyon	Diğer
Yapılandırmacılık Kuramı	MOOC (M01)	<ul style="list-style-type: none"> öğrenenler forumlarda akademik başarıya ve beklentiye yönelik çaba sarf etmişlerdir sosyal ağ becerilerini ortama aktarmışlardır sosyal etkileşimler düşük akademik içerik göstermişlerdir 	<ul style="list-style-type: none"> motivasyonda artış olduğu görülmüştür 	<ul style="list-style-type: none"> ortamın etkililiğinin gücü ve karmaşıklığından geldiği (algı) görülmüştür
	Sosyal Ağ (M02)		<ul style="list-style-type: none"> işbirliği algısında enstitülerin etkisinin olduğu bulunmuştur 49 yaş üstü bireyler 16-24 ve 25-32 yaş grubuna göre sosyal yazılımlarda eğitime daha ilgili oldukları görülmüştür 	<ul style="list-style-type: none"> erkek ve genç öğrenenler; <ul style="list-style-type: none"> önceki grup çalışması deneyimlerinde, işbirlikli tercihlerde, teknolojiye yönelik tutumlarda, sosyal yazılımlara yönelik deneyimlerde vb. diğerlerine göre anlamlı farklılık ortaya koymuşlardır
	İçerik Yönetim Sistemi (M05)	<ul style="list-style-type: none"> yazarlar İYS'yi tasarımcıların beklemediği yeni ve yaratıcı yollarda uygulamışlardır İYS'ler yazarların yeni araçlar geliştirmelerine fırsat sağlamıştır 	<ul style="list-style-type: none"> yazarlara esnek teknolojiler sağlamak dikkati artırmıştır 	
Yapılandırmacılık, Bağlılık, Sosyal Bulunmuşluk Kuramları	Sosyal Ağ (M06)	<ul style="list-style-type: none"> öğrenenler sosyal etkileşimi daha yüksek seviyelerde deneyimlemişlerdir 	<ul style="list-style-type: none"> öğrenenler çevrimiçi sosyal ağa karşı (ÖYS'ye göre) daha memnun kalmışlardır çevrimiçi sosyal ağın daha çekici öğrenme deneyimi sunduğu görülmüştür 	
Bilişsel Yük Kuramı	İçerik Yönetim Sistemi (M04)	<ul style="list-style-type: none"> resimlerle birlikte hem gerçek hem yapay dış ses kullanımı öğrenme çıktıları açısından fark yaratmamıştır ekran büyüklüğü öğrenme çıktıları açısından fark yaratmamıştır 	<ul style="list-style-type: none"> ekran büyüklüğü öğrenen kabulü açısından fark yaratmamıştır 	

Bağlantıcılık Kuramı	MOOC (M07)	<ul style="list-style-type: none"> • MOOC katılımcıları; <ul style="list-style-type: none"> ○ dijital öğretim becerilerini geliştirebilirler ○ açık eğitsel kaynakları nasıl kullanacaklarını belirleyebilirler 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmenler ortamı bağlantıcılık kuramına uygun bulmuşlardır • Öğrenenler MOOC'ların; <ul style="list-style-type: none"> ○ öğrenen merkezli olduğunu, ○ katılımın ve etkileşimin çeşitli platformlarda ve farklı formlarda olabileceğini, ○ erişilebilir ve ücretsiz olduğunu, ○ öğrenmede özerkliğe, bilgi ağlarının kurulumuna ve çeşitli içerik türlerine erişime olanak verdiğini belirtmişlerdir. • Öğretmenler MOOC'ların sınırlılıklarının; <ul style="list-style-type: none"> ○ açık eğitim hareketinde kültürleşmede, ○ uzaktan öğrenme modellerinin tasarımında, ○ informal öğrenmenin tanınırlığında olduğunu ifade etmişlerdir
----------------------	---------------	---	---

Araştırma kapsamında incelenen 7 makalenin 5'i yapılandırmacılık kapsamında ele alınırken, diğer makaleler bilişsel yük kuramı ve bağlantıcılık kuramı kapsamında ele alınmışlardır. Bu makalelerde kullanılan teknolojilere bakıldığında en çok sosyal ağın (3 makale) çalışıldığı, ardından MOOC ve içerik yönetim sistemlerinin (2'şer makale) çalışıldığı görülmektedir. Öğrenme yönetim sistemlerinde ise öğrenme kuramlarına yönelik olarak herhangi bir uzaktan eğitim çalışması gerçekleştirilmemiştir. Web of Science'ta son 5 yılın taratıldığı (2010-2015) uzaktan eğitim kapsamında ve öğrenme kuramları bağlamında ele alınan bu çalışmaların azlığı özellikle dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda incelenen ilgili araştırmalar neticesinde ortaya konulan sonuçlar analiz edilmiş, kuramlar bağlamında incelenen diğer değişkenler ile var olan durum ortaya konulmuş ve öneriler getirilmiştir.

Bilişsel yük kuramı kapsamında içerik yönetim sistemi kullanımının incelendiği araştırmada (M04) resimler ile beraber kullanılan yapay ve gerçek seslerin öğrenme

çıktılarına olan etkisi ile kullanılan cihaza göre (mobil cihaz ya da kişisel bilgisayar) ekran büyüklüklerinin öğrenme çıktısı üzerine etkisine bakılmıştır. Öğrenme çıktıları üzerindeki etkiye bakıldığında yapay ve gerçek ses arasında anlamlı bir farkın oluşmadığı görülmüştür. Bununla beraber ekran büyüklüğünün öğrenenin kabulü açısından da farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Ancak bilişsel yük kuramı ilkelerinden biri olan biçem etkisine göre metinleri yazılı anlatım ile görsel olarak vermek yerine sözel olarak işitsel kanallardan vermenin daha etkili olacağı kuralının, bu çalışmada özellikle küçük ekranlı cihazlarda daha fazla geçerli olduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmada öğrenme çıktılarına bakıldığında, normal boyuttaki bilgisayar ekranlarında resimlerin yazılı ya da sözlü anlatım ile birlikte verilmesi arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılsa da alanyazında bunun aksini söyleyen çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Moreno ve Mayer (2000) yaptıkları çalışmada bir çoklu ortam materyali hazırlamışlardır. Çalışmada animasyonların ya yazılı metin ya da sözlü anlatım ile verildiği iki farklı türdeki materyalin öğrenciler üzerindeki etkisine bakıldığında, animasyonlar ile sözlü anlatımın kullanıldığı materyalin öğrenci başarısında daha etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Dolayısıyla normal boyuttaki ekranlarda da benzer sonuçlara ulaşılsa da küçük boyutlu ekranlarda bu durumun daha fazla etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

Bağlantıcılık kuramı kapsamında MOOC kullanımının incelendiği araştırmada (M07) öğretmenlerin açık eğitsel kaynakları nasıl kullandıkları ve araştırma esnasında nasıl şekillendiklerine bakmışlardır. Sonuç olarak, öğretmenlerin dijital öğretim becerilerini geliştirebileceklerini ve açık eğitsel kaynakları nasıl kullanacaklarını belirleyebileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler ortamı bağlantıcılık kuramına uygun bulmuşlar; kültürleşmeye, uzaktan öğrenme modellerinin tasarımına ve informal öğrenmenin tanırılığına yönelik sınırlılık belirtmişlerdir. Öğretmenlerin MOOC ortamını bağlantıcılık kuramına uygun bulmaları ancak uzaktan eğitim modellerinin tasarımında sınırlılıkların olduğunu ifade etmeleri ortamın etkililiğini olumsuz etkileyecek bir faktördür. Çünkü Siemens'e (2005) göre öğrenmenin bağlantıcılık kapsamında değerlendirilebilmesi için iletilecek olan bilginin hedef kitle ile doğru bağlamın etkileşime geçmesi ile gerçekleştirilebilir. Uygun bir tasarımın oluşturulamamış olması öğrenme etkinliklerini doğrudan etkileyecek bir durumdur. Öğrenenler ise ortamın öğrenen merkezli olduğunu, öğrenmede özerkliğe, bilgi ağlarının kurulmasına ve çeşitli içerik türlerine erişime olanak verdiğini belirtmişler; aynı zamanda erişilebilir ve ücretsiz olmasının yararına değinmişlerdir.

İncelenen 7 araştırmadan 5'i yapılandırmacılık kuramına dayandırılmaktadır. Bu araştırmalarda tercih edilen teknoloji ortamlarının çoğunlukla (3 araştırmada) sosyal ağlar, diğerlerinde ise MOOC ve içerik yönetim sistemleri olduğu görülmektedir. Araştırmaların sonuçları çeşitli değişkenlere göre incelenecek olursa;

- *Akademik başarı, ortamdaki sosyal etkileşim ve gelişim açısından:* öğrenenlerin MOOC ortamında akademik başarı ve beklentilerine yönelik çaba sarf ettikleri ve aynı zamanda sosyal ağ becerilerini bu ortama aktarabildikleri; ancak ortamdaki sosyal etkileşimlerin paylaşımların düşük akademik içeriğe sahip olmasına neden olduğu ifade edilmiştir (M01). Sosyal ağ ortamlarında öğrenenler sosyal etkileşimi yüksek seviyelerde deneyimlemişler (M06), ancak zaman sıkıntısından dolayı katılmayan öğrenenlerin olmasının zorluk oluşturduğunu belirtmişlerdir (M03). İçerik yönetim sistemi ortamındaki katılımcıların yeni ve yaratıcı yollar uyguladıkları, ortamın onlara yeni araçlar geliştirmelerine fırsat sağladığı görülmüştür (M05).
- *İlgi, dikkat ve motivasyon açısından:* öğrenenlerin MOOC ortamında motivasyonlarında artış sağlandığı görülmüştür (M01). Sosyal ağ üzerinden işbirliğine yönelik algılar incelendiğinde öğrenen görüşlerinde enstitülere göre farklılık görülmüştür. Yanı sıra araştırmaya katılan enstitülerdeki öğrenenlerin yaş profillerine bakıldığında 49 yaş üstündekileri 16-24 ve 25-32 yaş grubundakilere göre bu ortamları eğitimde kullanmaya yönelik olarak daha ilgili oldukları görülmüştür (M02). Öğrenenlerin önemli bir kısmı akademisyenlerin dahil olmadıkları çevrimiçi gruplara dahil olmak istemedikleri belirlenmiştir (M03). Ancak öğrenenler bu ortamlardan memnun kalmışlar ve daha çekici öğrenme deneyimleri sunduğunu ifade etmişlerdir (M06). İçerik yönetim sistemi kullanan katılımcılara esnek teknolojilerin sağlanmış olması dikkatlerinin artmasına neden olmuştur (M05).
- *Diğer değişkenler açısından:* öğrenenler MOOC'lara yönelik olarak ortamın etkililiğinin gücü ve karmaşıklığından geldiğini belirtmişlerdir (M01). Sosyal ağ ortamlarında erkeklerin ve genç öğrenenlerin önceki grup çalışması deneyimlerinde, işbirlikli tercihlerde, teknolojiye yönelik tutumlarda, bu ortamlara yönelik deneyimlerde vb. diğerlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermişlerdir (M02). Ortamda yer alan öğrenenlerin iletişim için çoğunlukla sosyal medya, telefon ve sohbet programlarını kullandıkları belirlenmiştir. Öğrenenlerin büyük çoğunluğu

çevrimiçi grup etkinliklerine katılmakta, ancak aynı ortamda olmalarına rağmen işbirlikli öğrenme etkinliklerini kullanmayan akademisyenlerin olmasından dolayı öğrenenlerin önemli bir kısmı işbirlikli öğrenmeler gerçekleştirememişlerdir (M03).

Sonuçlar

Yapılandırmacılığa dayalı kullanılan içerik yönetim sistemleri ortamında kullanıcılara sağlanan esnek ortam kullanıcıların dikkatlerini artırmalarını sağlamış, aynı zamanda ortam üzerinde yeni ve farklı yollar deneyerek yaratıcı etkinlikler gerçekleştirmelerini sağlamıştır. Dolayısıyla içerik yönetim sistemlerinde uygun tasarımlar ile yapılandırmacı anlayışın temelini oluşturan bilgiyi yapılandırma sürecine olanak tanınabileceği söylenebilir. Yapılandırmacı esaslı kullanılan MOOC ve sosyal ağlara genel olarak bakıldığında ise hem öğrenenlerin ilgisinin arttığı hem de başarıya yönelik olumlu etkilerin olduğu görülmüştür. Erkeklerin kadınlara, gençlerin ileri yaştaki öğrenenlere göre birçok bileşende daha ilgili oldukları ve deneyimlerinin fazla olduğu; ancak sosyal ağların eğitim için kullanılmasında yetişkin öğrenenlerin (49+) daha ilgili oldukları belirlenmiştir. Genel sınırlılıklara bakılacak olursa sosyal etkileşimin sağlandığı bu ortamlarda akademik paylaşımların azlığından söz edilmektedir. Bununla beraber önemli orandaki katılımcılar ortamda akademisyen olmadığı zaman etkileşime katılmama eğilimi göstermektedirler. Aynı zamanda işbirlikli etkileşimler sağlayan gruplarda zaman sorunu yaşayan öğrenenlerin olmasının bu etkileşimi olumsuz etkilediğinden söz edilmiştir. Bunun yanı sıra ortamı kullanan akademisyenlerin işbirlikli etkinlikler gerçekleştiriyor olması ortamı yapılandırmacılıktan uzaklaştırmaktadır. Bazı öğrenenlerin etkileşimli ortamlarda akademisyene ihtiyaç duyması ve onların olmadığı ortamlarda bulunmak istememeleri de öğretim ortamında var olan akademisyeni tek otorite olarak kabul ettiklerinin ve öğrenenlerin yapılandırmacı anlayışı benimsemediklerinin göstergesidir.

Sosyal ağlarda yaş gruplarına göre farklı eğilimlerin ortaya çıkmış olması bu konu üzerinde benzer ya da farklı çalışmaların yapılarak etkilerin incelenmesi ve irdelenmesi ihtiyacını doğurmaktadır. İncelenen çalışmada sosyal etkileşimin bulunduğu ortamlarda akademik etkileşimlerin az olmasının ortamın asıl faydasına ulaşmasını engelleyebileceği ifade edilmiştir. Ancak yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği bir ortamda tek bir amacın olması düşünülemez. Dolayısıyla akademik etkileşimlerin olmaması öğrenenlerin o ortamdan kazanım elde etmedikleri anlamına gelmemelidir.

Öneriler

Öğrenenlerin en çok sosyal ağ, telefon ve sohbet programlarını kullanıyor olmaları araştırmacılar için önemli bir veri kaynağıdır. Çeşitli ekran boyutlarının öğrenme çıktıları üzerinde farklı etkilerinin olmadığı dikkate alındığında, erişilebilirlik açısından önem arz eden bu mevcut cihazlarda etkin kullanılacak MOOC, içerik yönetim sistemi, öğrenme yönetim sistemi ve sosyal ağlar gibi teknolojiler çeşitli değişkenler açısından sınanabilirler. Web of Science'ta bu teknolojilere yönelik olarak son 5 yılda gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde toplamda 88 araştırma olduğu görülmüş, ancak bu çalışmaların yalnızca 7 tanesinin bir öğrenme kuramına dayandırıldığı belirlenmiştir. Taranan çalışmalarda öğrenme kuramlarına yönelik olarak bu kadar az çalışmanın olması oldukça dikkat çekicidir. Öğretim için kullanılan bu ortamlarda öğrenme kuramlarının temele alınarak çalışma yapılmaması alan açısından oldukça sınırlı ve yetersiz kaynak niteliği taşımaktadır. Öğrenme kuramları bağlamında ele alınan araştırmalar incelendiğinde var olan sınırlılıklara bakıldığında da ortam ile kuram arasındaki uyumun etkili olarak sağlandığı ya da ortamı kullananların kurama dayalı olarak kullanılan ortam amaçlarını tam olarak idrak edebildikleri söylenememektedir. Bu nedenle öğrenme kuramları temele alınarak gerçekleştirilen çalışmaların sonuçları göz önüne alınarak yapılacak olan diğer çalışmalarda kuram ve ortam uyumunun sağlanabilmesi için temel özelliklerin ortaya konarak tasarımın oluşturulması ve ortamı kullananların kurama bağlı olarak ortamda gerçekleştirilen öğrenme etkinliklerinin temel amaçları hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Yanı sıra son 5 yılda öğrenme yönetim sistemlerinde öğrenme kuramlarına dayalı olarak herhangi bir araştırmanın yapılmamış olması da bu yönde ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan bu araştırma var olan durumu ve alan yazındaki ilgili araştırmaların eksikliğini yansıtması açısından gelecekteki araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abeer, W., and Miri, B. (2014). Students' preferences and views about learning in a MOOC. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 152, 318 – 323.
- Akkoyunlu, B., Dağhan, G. ve Erdem, M. (2015). Teacher's professional perception as a predictor of teacher – student friendship in Facebook: a scale development study. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(1), 242-259.
- Baturay, M. H. (2014). An overview of the world of MOOCS. *International Conference on New Horizons in Education*. Paris, France.
- Baxter, J. A., and Haycock, J. (2014). Roles and student identities in online large course forums: Implications for practice. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(1), 20-40.
- Baviskar, S. N., Hartle, R. T., and Whitney, T. (2009). Essential criteria to characterize constructivist teaching: derived from a review of the literature and applied to five constructivist-teaching method articles. *International Journal of Science Education*, 31(4), 541-550.
- Beldarrain, Y. (2006). Distance education trends: integrating new technologies to foster student interaction and collaboration. *Distance Education*, 27(2), 139-153.
- Brooks, C., Panesar, R. and Greer, J. (2006). Awareness and collaboration in the iHelp courses content management system. *EC-TEL: First European Conference on Technology Enhanced Learning Innovative Approaches for Learning and Knowledge Sharing*. Crete.
- Carliner, S. (2005). *Course Management Systems versus Learning Management Systems*. *Learning Circuits*. Erişim Tarihi 10 Temmuz 2015, <http://php.scripts.psu.edu/staff/g/m/gms/fa07/IST-440W/Course%20Management%20Systems%20Versus%20Learning%20Management%20Systems.pdf>
- Chang, H. Y., Wang, C. Y., Lee, M. H., Wu, H. K., Liang, J. C., Lee, S. W. Y., Chiou, G. L., Lo, H. C., Lin, J. W., Hsu, C. Y., Wu, Y. T., Chen, S., Hwang, F. K., and Tsai, C. C. (2015). A review of features of technology-supported learning environments based on participants' perceptions. *Computers in Human Behavior*, 53, 223-237.
- Çelik, S. (2011). İçerik yönetim sistemlerinin eğitimsel amaçlı kullanımı: İTILT projesi örneği. *International Conference of Instructional Technologies*. Elazığ, Turkey.

- Dabbagh, N. (2005). Pedagogical models for e-learning: a theory-based design framework. *International Journal of Technology in Teaching and Learning*, 1(1), 25-44.
- Dargut T. ,Torun F. ve Erdem M. (2015). Uzaktan eğitimde sosyal ağ, içerik yönetim sistemi (İYS), öğrenme yönetim sistemi (ÖYS) ve kitlesel açık çevrimiçi kursların (MOOCS) öğrenme kuramları bağlamında kullanımı. 3. *Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu*, Trabzon, Türkiye.
- Deng, L., and Tavares, N. (2013). From Moodle to Facebook: Eexploring students' motivation and experiences in online communities. *Computers and Education*, 68, 167–1.
- Fouser, R. J. (2010, July). From CMS to SNS: exploring the use of Facebook in the social constructivist paradigm. *Applications and the Internet (SAINT), 2010 10th IEEE/IPSJ International Symposium on* (pp. 221-224). IEEE.
- Gülner, B. (2008). Bilgisayar ve internet destekli uzaktan eğitim programlarının tasarım, geliştirme ve değerlendirme aşamaları (Suzep Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 259-273.
- Hernández-Carranza, E. E., Romero-Corella, S. I., and Ramírez-Montoya, M. S. (2015). Evaluation of digital didactic skills in massive open online courses: a contribution to the latin american movement/evaluación de competencias digitales didácticas en cursos masivos abiertos: Contribución al movimiento latinoamericano. *Comunicar*, 22(44), 81.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Khan, S., and Bakhsh, S. T. (2015). A study on the role of Facebook in E-Learning. *IJEME*, 5(5), 1-11.
- McCarthy, J. E., Grabill, J. T., Hart-Davidson, W., and McLeod, M. (2011). Content management in the workplace: community, context, and a new way to organize writing. *Journal of Business and Technical Communication*, 25(4), 367-395.
- Meishar-Tal, H., Kurtz, G., and Pieterse, E. (2012). Facebook groups as LMS: a case study. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 13(4), 33-48.
- Minder, S., Notari, M., Schmitz, F., Hofer, R., and Woermann, U. (2012). Computer generated voice-over in a medical e-learning application: the impact on factual learning outcome. *Journal of Universal Computer Science*, 18(3), 314-326.
- Moore, M., and Kearsley, G. (2012). *Distance education: a system view of online learning*. Canada: Wadsworth.

- Moreno, R., and Mayer, R.E. (2000). Engaging students in active learning: the case for personalized multimedia messages. *Journal of Educational Psychology*, 92, 724–733.
- Muuro, M. E., Wagacha, W. P., Kihoro, J., and Oboko, R. (2014). Students' perceived challenges in an online collaborative learning environment: A case of higher learning institutions in Nairobi, Kenya. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(6), 132-161.
- Poellhuber, B., Anderson, T., and Roy, N. (2011). Distance students' readiness for social media and collaboration. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(6), 102-125.
- Sackney, L., and Mergel, B. (2007). Contemporary learning theories, instructional design and leadership. In J. M. Burger, C. Webber, and P. Klinck (Ed.), *Intelligent Leadership* (pp. 67-98). Dordrecht, Netherlands: Springer.
- Schoonenboom, J. (2014). Using an adapted, task-level technology acceptance model to explain why instructors in higher education intend to use some learning management system tools more than others. *Computers and Education*, 71, 247–256.
- Schunk, D. H. (2012). Learning theories (6th Edition). *Printice Hall Inc., New Jersey*.
- Siemens, G. (2005). Connectivism: a learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. Erişim Tarihi 24 Aralık 2015, http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm
- Thoms, B., and Eryilmaz, E. (2014). How media choice affects learner interactions in distance learning classes. *Computers and Education*, 75, 112-126.
- Tüfekçi-Aslim, S. (2014). Yapılandırmacı yaklaşım. İçinde Filiz, S. Büyükalın (ed.), *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları* (2. Baskı). Ankara: Pegem.
- Veletsianos, G., and Navarrete, C. (2012). Online social networks as formal learning environments: learner experiences and activities. *The International Review Of Research In Open And Distance Learning*, 13(1), 144-166.
- Vu, D., Pattison, P. and Robins, G. (2015). Relational event models for social learning in MOOCs. *Social Networks*, 43, 121–135.
- Wang, Q., Woo, H. L., Quek, C. L., Yang, Y., and Liu, M. (2012). Using Facebook group as learning management system: an exploratory study. *British Journal of Educational Study*, 43(3), 428-438.

- Wheeler, S., Yeomans, P., and Wheeler, D. (2008). The good, the bad and the Wiki: evaluating student generated content as a collaborative learning tool. *British Journal of Educational Technology*, 39(6), 987-995.
- Yüksel, G. (2014). Bilişsel öğrenme kuramı. İçinde Filiz, S. . Büyükalan- (ed.), *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları* (2. Baskı). Ankara: Pegem.

Yazarlar Hakkında

Arş. Gör. Tülay DARGUT

Tülay DARGUT, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Dargut, Lisans eğitimini 2009 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde, yüksek lisans eğitimini ise 2013 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. Yüksek lisans tezini IPTV'de uzaktan eğitim amaçlı sosyal ağ oluşturma üzerine yapmıştır. Doktora eğitimine Ankara Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde devam etmektedir.

Posta adresi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü 17100 Çanakkale
 Tel (İş): +90 286 217 1303-3682
 Eposta: tdargut@comu.edu.tr

Arş. Gör. Fulya TORUN

Fulya TORUN, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nü 2011 yılında tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü Bilişim Sistemleri programında gerçekleştirmiş ve 2014 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi doktora programına başlamıştır. Torun, 2013 yılından bu yana Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Yüksek lisans tezinde kullanılabilirlik çalışmaları üzerine odaklanmıştır. Halen doktora öğrenimini sürdürmektedir.

Posta adresi: Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü
 Efeler / AYDIN
 Tel (İş): +90 256 214 2023 - 1535
 Eposta: fulya.torun@adu.edu.tr
 URL: <http://fulyatorun.com>

Prof. Dr. Mukaddes ERDEM

Prof. Dr. Mukaddes Erdem, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde öğretim üyesidir. Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora derecelerini Eğitim Programları ve Öğretim Alanından alan Prof. Dr. Erdem, 1988 yılından bu yana aynı üniversitede görev yapmaktadır. Prof. Dr. Erdem öğretimsel çalışmalarının yanı sıra Öğretim Tasarımı, Öğrenme Kuramları ve Yeni Teknolojiler, Öğrenme Materyali Geliştirme, Çevrim İçi Öğrenme Ortamlarının Nitelikleri ve Geliştirilmesi, Sanal Ortamda Öğrenen Davranışları ve nedenleri, Çevrim İçi Öğrenme Ortamlarına Katılım Dinamikleri, Bilişim Çağında Eğitim Sistemlerinin Alması Gereken Pozisyon gibi konularla ilgilenmekte ve bu konularda bilimsel çalışmalarını sürdürmektedir.

Posta adresi: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü 06800 Ankara
Tel (İş): +90 312 297 71 76
Eposta: erdemm@hacettepe.edu.tr
URL: <http://www.ebit.hacettepe.edu.tr>